

DOI: <https://doi.org/10.53486/sstc2025.v2.80>
CZU: [336.717.131:314.74]:338(478)

REDUCING TRANSFER COSTS: FROM THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT TO A TOOL FOR VALIDATING THE ECONOMIC POTENTIAL OF THE DIASPORA

REDUCEREA COSTURILOR DE TRANSFER: DE LA AGENDA 2030 PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ LA INSTRUMENT DE VALORIFICARE A POTENȚIALULUI ECONOMIC AL DIASPOREI

**CHIRVAS Cristina, masterandă, specialitatea: Administrarea Afacerilor Internaționale
și Euroregionale**

ORCID 0000-0003-4121-2301

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România,

Galați, str. Domnească nr. 47

e-mail autor: cristinachirvas@yahoo.com

***Abstract:** Considering the current size of diasporas around the world, as well as their capacity to contribute to the economic development of the countries they come from, it becomes obvious that the financial contribution of the diaspora often considerably exceeds the economic possibilities of the state of origin. Under these conditions, more and more countries have become interested in capitalizing on and transforming the potential of the diaspora into a factor of sustainable economic development.*

With initiatives to boost remittance flows, challenges for diaspora members associated with high transfer costs have emerged internationally. Therefore, significantly reducing costs has become a goal of the 2030 Agenda for Sustainable Development, especially in the context of its goals related to poverty reduction and promoting financial inclusion. Thus, throughout this research, the author aims to treat the subject from the perspective of a holistic vision according to which reducing transfer costs represents one of the options through which the economic potential of the diaspora can be harnessed for the benefit of the countries of origin.

***Keywords:** diaspora, economic development, countries of origin, remittances, costs, the 2030 Agenda for Sustainable Development*

JEL CLASSIFICATION: F24, F63

INTRODUCERE

Doar în anul 2023, la nivel internațional, volumul total de remitențe a atins cifra de 822 mld. USD (The World Bank Group, 2023). Având în vedere valorile semnificative ale remitențelor recepționate anual de către țările de origine, precum și rapiditatea cu care volumul acestora s-a majorat în ultimii 25 de ani (în anul 2000 volumul remitențelor la nivel internațional a constituit 128 mld. USD), fiecare stat este cointerestat să influențeze utilizarea fluxurilor private de remitențe în scopul dezvoltării întregii economii: inițial în afaceri mici, iar ulterior, prin intermediul sistemului financiar, spre alte domenii capabile de a asigura o creștere economică durabilă (IOM, 2024).

În contextul economic actual afectat de criza provocată de pandemia de COVID-19, conflicte militare, instabilitate politică și calamități naturale, menținerea fluxurilor de remitențe către țările în curs de dezvoltare reprezintă un factor stabilizator esențial pentru zeci de economii receptoare de remitențe, dar și o provocare majoră pentru strategiile de eficientizare a fluxurilor de remitențe având în vedere costurile înalte de transfer;

Actualitatea temei de cercetare este determinată inclusiv și de importanța remitențelor pentru dezvoltarea economică a Republicii Moldova în condițiile în care în anul 2023, remitențele au constituit 12,2 la sută din PIB și reprezintă unul dintre cele mai importante fluxuri financiare recepționate în țară care, conform tendinței, continuă să se majoreze constant (The World Bank Group, 2023).

Pornind de la aspectele menționate mai sus, articolul dat are ca scop analiza perspectivelor de amplificare a efectelor financiare ale diasporei în țările de origine prin reducerea costurilor de transfer, în contextul promovării echității și dezvoltării sustenabile prevăzute în cadrul Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Metodologia de cercetare utilizată a avut ca punct de reper sinteza și analiza calitativă a studiilor și rapoartelor de cercetare naționale și internaționale, a articolelor științifice, a bazelor de date statistice a Băncii Mondiale, Fondului Monetar Internațional, Organizației Internaționale a Migrației ș.a., a paginilor web ale diverselor instituții naționale și internaționale specializate în domeniul economic sau al diasporei, a actelor normative și a bunelor practici internaționale în domeniu.

De asemenea, a fost utilizată metoda statistică de prelucrare a datelor pentru a determina tendința de manifestare a unor efecte financiare, precum și cercetarea inductivă pentru derivarea unor generalizări cu privire la reducerea costurilor de transfer. Suplimentar, în contextul fundamentării aspectelor teoretice relectate în cadrul cercetării, a fost utilizată metoda de calibrare a modelului utilizat de FMI, în vederea identificării elasticității volumului de remitențe la modificarea costurilor de transfer.

Migrația internațională și procesul de consolidare a diasporei a rămas un subiect constant pe agenda Adunării Generale a ONU și o tematică mereu actuală în diverse domenii de cercetare (demografie, economie, politică, sociologie, istorie, securitate, medicină etc.).

La data de 25 septembrie 2015, Adunarea Generală a ONU a adoptat Agenda pentru Dezvoltare Durabilă 2030 (Agenda 2030) ce conține 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) și 169 de scopuri ce detaliază aceste obiective. Agenda 2030 reprezintă un apel universal la acțiune în domenii precum schimbările climatice, inegalitatea economică, inovațiile, consumul durabil, justiția și alte priorități și presupune parteneriate dintre guverne, sectorul privat, societatea civilă și cetățeni deopotrivă. Agenda 2030 recunoaște migrația ca un aspect central al dezvoltării, fiind prima dată când acest fenomen este integrat concret într-o agenda de dezvoltare globală. De asemenea, conform figurii 1, din 17 obiective, 10 conțin ținte și indicatori relevanți pentru migrație, pornind de la principiul de bază al Agendei 2030 de a „nu lăsa pe nimeni în urmă” (IOM, 2018, p. 20).

În contextul reducerii sărăciei și a inegalității între țări, principală referință la migrație este făcută în cadrul țintei 10.7 „facilitarea mobilității responsabile, sigure și legale a oamenilor” inclusiv prin implementarea politicilor de migrație planificate și bine gestionate, capabile să dezvolte potențialul maxim al comunităților de migranți din întreaga lume care figurează în Obiectivul 10 de a reduce inegalitatea în interiorul și între țări. Mai concret, subobiectivul 10.c.1 prevede reducerea până în 2030 la mai puțin de 3 la sută a costurilor totale ale tranzacțiilor de remiteri și eliminarea coridoarelor de remiteri cu costuri mai mari de 5 la sută (la sfârșitul anului 2015, media costurilor la nivel mondial reprezenta 7,5 la sută din valoarea transferului, iar în trimestrul II al anului 2024 media costurilor reprezenta 6,6 la sută) (OIM, 2018; The World Bank Group, 2024).

Astfel, în contextul facilitării accesului la servicii de remiteri de bani, la nivel internațional s-a conturat ideea reducerii costurilor acestora și promovării utilizării metodelor de transfer digitale. Costul serviciilor de transfer a mijloacelor bănești variază în funcție de mai multe dimensiuni, cum ar fi viteza de transfer, modul de transfer, suma transmisă sau dimensiunea coridorului (Bersch et al., 2021).

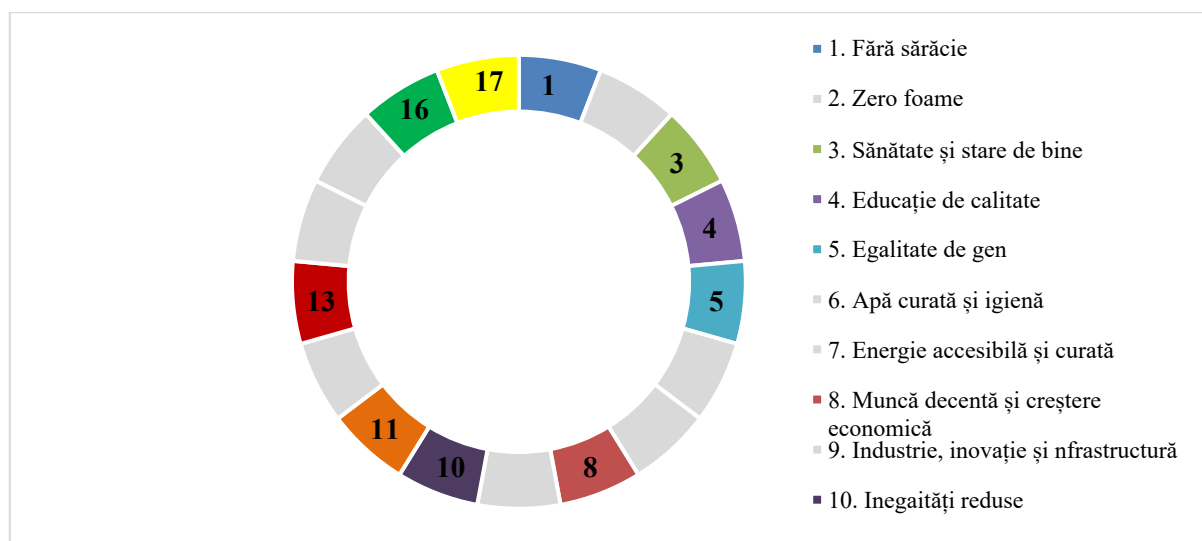

Figura 1. Obiectivele de Dezvoltare Durabilă ce conțin referințe la migrație

Sursa: elaborată de autor în baza datelor Centrului global de analiză a datelor privind migrația al OIM, (OIM, 2018)

Examinând rapoartele Băncii Mondiale cu privire la modalitățile de transfer a mijloacelor bănești către țările de origine, observăm că băncile rămân în continuare cel mai scump tip de furnizor, cu un cost mediu al serviciilor de transfer de 13,4 la sută în trimestrul II al anului 2024. În schimb, cardul de plată a fost instrumentul cu cel mai mic cost perceput la expedierea transferurilor, depășind în trimestrul II al anului 2024 inclusiv portofelul electronic din această perspectivă. Spre comparație, costul mediu la utilizarea serviciilor de transfer în numerar a fost de 6,9 la sută (The World Bank Group, 2024).

Costul serviciilor de transfer variază semnificativ în funcție de regiunea din care banii sunt expediați. În trimestrul II 2024, toate regiunile au înregistrat o creștere în costuri medii totale. Africa Subsahariană a cunoscut cea mai mare creștere: de la 7,7 la sută la 8,4 la sută. În restul regiunilor, costul variază în următorul mod: de Asia de Sud - 5,5 la sută, Asia de Est și Pacific - 6,2 la sută, Orientul Mijlociu și Africa de Nord - 6,2 la sută, America Latină și Caraibe - 6,0 la sută, Europa și Asia Centrală - 7,4 la sută. Prin urmare, prin așa numitul obiectiv „5x5” Agenda 2030 și-a propus reducerea costului total al transferurilor cu 5 puncte procentuale în decursul a 5 ani de la adoptare (The World Bank Group, 2024).

Specificul remitențelor constă în faptul că aceste fluxuri sunt private, iar în realitate, statul dispune rareori de instrumente capabile să influențeze modalitatea de utilizare a acestora. Conform datelor furnizate de Banca Mondială, ONU, FMI, IFAD, în anul 2019, la nivel internațional - 75 la sută dintre remitențe au fost orientate spre consum. Migrația populației și ulterior, expedierea mijloacelor bănești către țările de origine constituie în sine un răspuns la sărăcie, iar faptul că remitențele sunt orientate în mare parte spre consum, este un fenomen normal – remitențele finanțează satisfacerea unor cerințe de bază. Doar 25 la sută din volumul de remitențe recepționat este utilizat pentru economii și investiții în active și activități generatoare de venituri (Anghelache, 2016; Committee on migration issues, 2018; UN, 2019; IFAD, 2022; Kpodar & Imam, 2022).

Totuși, crearea unor condiții favorabile atragerii fluxurilor financiare ale membrilor diasporei prin reducerea costurilor de transfer aduce multiple avantaje economice atât pentru diasporă, cât și pentru țările de origine implicate, creând premise pentru explorarea de noi oportunități productive. Printre principalele beneficii regăsim:

1. Majorarea veniturilor pentru familiile din diaspora. Odată cu reducerea costurilor de transfer, membrii diasporei pot economisi sume semnificative la efectuarea transferurilor, iar acest fapt contribuie ca mai mulți bani să ajungă efectiv în țările de origine (a se vedea calculele autorului din tabelul 1).

2. Consolidarea suportului financiar pentru familiile din țările de origine. Datorită costurilor mai mici, membrii diasporei au disponibilitatea de a-și spori sprijinul financiar pentru familiile lor din țările de origine expediind fie mai mulți bani, fie mai frecvent. În întreaga lume se estimează că aproximativ 800 mil. oameni depind de recepționarea remitențelor în diferită măsură, iar o potențială scădere a volumului de remitențe ar expune aceste persoane riscului de a-și pierde sursele primare de venit (European Migration Network, 2020). În condițiile în care în Republica Moldova, conform OIM peste 237 de mii de familii recepționează bani de la rudele care lucrează în străinătate, aproape jumătate dintre acestea depind în totalitate de aceste surse financiare, iar 30 la sută dintre cele din zonele rurale ar scădea sub pragul sărăciei dacă nu le-ar primi (UNDP, 2020).

3. Creșterea nivelului de trai al beneficiarilor din țările de origine și reducerea sărăciei. Recepționarea unor sume mai mari de bani datorită reducerii costurilor de transfer, poate contribui la îmbunătățirea nivelului de trai al beneficiarilor prin acoperirea unor nevoi esențiale de consum, educație, sănătate ș.a. asigurând depășirea pragului de sărăcie. Studiile în domeniu indică faptul că o creștere cu 10 la sută a ponderii remitențelor în PIB-ul unei țări duce, în medie, la o scădere de la 1,6 la 3,5 la sută a ponderii persoanelor aflate în sărăcie (Committee on migration issues, 2018). Conform Strategiei Naționale „Diaspora 2025” (2016), tendințele ce țin de creșterea economică în Republica Moldova și reducerea sărăciei sunt strâns corelate cu fluxul de remitențe și consumul generat de acestea. În anii 2006-2021 rata sărăciei absolute în țară a scăzut de la 30,2 la sută până la 24,5 la sută, adică cu 5,7 puncte procentuale (Strategia Națională „Diaspora 2025”, 2016; BNS, 2020).

4. Oficializarea fluxurilor financiare ale diasporei. Experiența internațională sugerează că primul pas al țărilor de origine ce tind să valorifice potențialul diasporei prin transformarea remitențelor în investiții, trebuie să fie oficializarea transferurilor respective. Reducerea costurilor încurajează expedierea formală a transferurilor financiare în defavoarea metodelor informale care sunt mai costisitoare și mai vulnerabile din perspectiva riscurilor de fraudă. Acest lucru contribuie nu doar la creșterea atractivității noilor soluții digitale de transfer și la dezvoltarea sectorului financiar în țările de origine, dar și la sporirea încrederii populației în sistemul financiar, la menținerea transparenței trasabilității fondurilor, reducerea economiei informale și acumularea unor venituri suplimentare în bugetul statului. În cazul Republicii Moldova, conform opiniei A. Akhalkatsi, fost manager al Băncii Mondiale pentru Moldova, reducerea costurilor de tranzacție asociată cu sporirea nivelului de alfabetizare financiară a beneficiarilor de remitențe și adoptarea soluțiilor digitale de transfer de bani par să fie cele mai eficiente metode de a încuraja expedierea formală a remitențelor (UNDP, 2020).

5. Implicarea diasporei în dezvoltarea locală. Menținerea conexiunilor între membrii diasporei și localitățile lor de baștină încurajează implicarea acestora în procesul de dezvoltare locală (servicii sociale, aprovizionarea cu apă, educație, sănătate etc.). Costurile reduse pot favoriza atragerea fondurilor din diaspora în contextul susținerii dezvoltării locale, în special în zonele mai puțin dezvoltate. De exemplu, proiectul *Migrație și Dezvoltare Locală* lansat de PNUD Moldova în anul 2015 a fost implementat în parteneriat cu Guvernul Republicii Moldova, autoritățile publice locale, organizațiile nonguvernamentale locale, populația, inclusiv migranții originari din comunitățile-țintă. În rezultatul derulării primei etape a proiectului (2015-2018), cu implicarea a aproximativ 40 mii migranți, 300 mii locuitori din 38 localități din Republica Moldova au beneficiat de finanțare în valoare de 2,5 mil. USD pentru derularea a 55 de proiecte diverse. Alte 101 localități din țară au inițiat ulterior replicarea acestui model de gestiune a beneficiilor migrației. Cea de-a II-a etapă a proiectului (2019-2022) s-a derulat cu un buget planificat de 6,6 mil. USD, destinat pentru 35 de localități beneficiare din țară (UNDP, 2022; Măciucă, 2019).

6. Atragerea investițiilor străine directe și inițierea afacerilor locale. În cazul în care costurile de transfer către o anumită țară se reduc, acestea devin mai atractive pentru investitori străini, sporind astfel potențialul de investiții. Diaspora poate facilita investițiile în țara de origine în special în cazul în care alți investitori nu sunt familiarizați cu oportunitățile de afaceri din respectiva țară. De exemplu, diaspora chineză a contribuit cu 70 la sută din volumul total al ISD ale Chinei în perioada

1985 – 2000 (Constant & Zimmermann, 2016). Totodată, prin reducerea costurilor de transfer a mijloacelor bănești, sunt încurajate deciziile membrilor diasporei de a investi în afaceri locale și de a contribui la dezvoltarea micilor întreprinderi în țara de origine. Experiența internațională menționează că în Guatemala, aproximativ o treime din remitențe sunt folosite pentru demararea afacerilor mici sau pentru construcția de case și sunt de asemenea utilizate ca surse cheie de finanțare pentru investițiile în agricultură sau pentru asigurarea riscurilor în noile întreprinderi agricole (Committee on migration issues, 2018). De asemenea, o analiză a peste 6000 de microîntreprinderi din 44 zone urbane din Mexic estimează că circa o cincime din capitalul investit în companiile noi-create din Mexic provine din remitențele venite din SUA, iar circa jumătate din emigranții turci reveniți din Germania își lansează propriile afaceri în decurs de patru ani de la revenirea în patrie, în baza economiilor făcute în străinătate (Chirvas, 2015; Gallina, 2010).

7. Diversificarea surselor de finanțare pentru țările de origine. De obicei, statele în curs de dezvoltare sunt limitate în sursele lor externe de fonduri, iar multe țări au recurs la securitizarea fluxurilor de remitențe în vederea obținerii de finanțare externă. Securitizarea reprezintă o modalitate de finanțare a investițiilor publice, având în vedere că remitențele expediate de cei din diaspora reprezintă sume pe care instituțiile financiare le pot oferi pentru garantarea accesului la capital suplimentar. Conform unui studiu prezentat încă în anul 2012, țările în curs de dezvoltare ar putea emite valori mobiliare garantate de remitențe, cu o valoare cuprinsă între 10 la sută și 20 la sută din sumele recepționate anual, în funcție de nivelul de supradimensionarea necesară pentru astfel de operațiuni, iar experiența țărilor precum Brazilia, Egipt, El Salvador, Guatemala, Jamaica, Kazahstan, Liban, Mexic, Peru și Turcia care au utilizat deja securitizarea remiterilor, au obținut, începând cu anul 2000, finanțare internațională de peste 15 mld. USD, pe un termen mediu de la 5 până la 15 ani (Agunias & Newland, 2012).

Un instrument mai special care oferă posibilitatea emigranților să contribuie la dezvoltarea țării de origine a acestora sunt obligațiunile emise pentru diasporă (Diaspora Bonds). Acestea sunt emise și plasate în circulație în țările unde activează emigranții, iar banii obținuți din urma procurării acestor instrumente financiare sunt utilizați strict pentru finanțarea programelor investiționale în țara sau comunitatea de origine a emigranților. Acest instrument financiar este utilizat cu succes în Israel, unde statul a emis obligațiuni pentru diaspora din toată lumea, fapt ce a permis emigranților israelieni să mențină legătura cu țara de origine. Experiențe în emiterea obligațiunilor pentru diasporă au și unele țări mai puțin dezvoltate, inclusiv Etiopia, Nigeria și India (Chirvas, 2015).

8. Contribuirea la creșterea economică în țările de origine. Reducerea costului remitențelor până la obiectivul de 3 la sută al Agendei 2030, ar stimula transferurile din diasporă către țările în curs de dezvoltare pentru a finanța dezvoltarea. Având în vedere dependența ridicată a PIB-ului unor țări de volumul de remitențe, studiile în domeniu menționează de exemplu, că fiecare punct procentual de reducere a costului de transfer este egal cu o contribuție de aproximativ 0,25 la sută la PIB-ul Kârgâzstanului și Tadjikistanului – o valoare substanțială în cazul strategiilor de dezvoltare pe termen lung (Podolski, 2020).

Un studiu realizat în anul 2021 de Institutul pentru Politici și Reforme Europene din Republica Moldova în baza calculelor bazate pe un model autoregresiv vectorial care utilizează datele Băncii Mondiale, unde a) *creșterea anuală a PIB-ului per capita*; b) *consumul final al gospodăriilor per PIB*, c) *investițiile străine direct per PIB*, d) *soldul balanței de plăți per PIB* și e) *remitențe per PIB* din perioada anilor 2000-2019, estimează că remitențele în valoare de un punct procentual în PIB ar fi generat o creștere a PIB-ului per capita de 0.19 p.p. Prin urmare, PIB-ul per capita în Republica Moldova ar fi fost cu 29 la sută mai mic în anul 2019, dacă economia nu ar fi primit remitențe în intervalul de timp menționat (Vicol & Groza, 2021).

9. Dezvoltarea proiectelor de infrastructură. Odată cu reducerea costurilor de transfer, potențialul economic al diasporei poate fi valorificat inclusiv prin mobilizarea de capital pentru proiecte majore de infrastructură în țările de origine. Prin emiterea începând cu anul 1951 a obligațiunilor

pentru diaspora, Israelul a reușit între timp să atragă mai mult de 26 mld. USD, bani folosiți la îmbunătățirea infrastructurii, precum și în telecomunicații, energie, transporturi și resurse de apă. India, pe de altă parte, a emis obligațiuni pentru diasporă doar de trei ori (ca finanțare de urgență), iar prin intermediul acestora a reușit să acumuleze peste 35 mld. USD. La începutul anilor 2000, Etiopia a utilizat obligațiunile diasporei pentru a finanța proiecte de centrale electrice. De exemplu, la construcția Marelui Baraj al Renașterii Etiopiene, Etiopia a vândut obligațiuni atât diasporei, cât și populației de pe teritoriul țării. Contribuția diasporei a constituit 435 mil. USD sau echivalentul a 1,3 la sută din PIB-ul țării. În iulie 2013, Nigeria a emis euroobligațiuni în valoare de 1 mld. USD pentru a finanța construcția unei centrale electrice. Dintre acestea, 300 mil. USD au reprezentat obligațiuni emise către diasporă (Constant & Zimmermann, 2016).

10. Sporirea incluziunii financiare a părților. Disponibilitatea diasporei de a utiliza mijloace mai accesibile și mai ieftine de transfer de bani încurajează orientarea spre accesarea diverselor servicii financiare. Conform unui studiu realizat pe un eșantion de 109 țări în perioada 1975–2007, Aggarwal et al. (2011) menționează că remitențele pot spori incluziunea financiară a familiilor migranților și sunt corelate pozitiv cu ponderea creditelor și depozitelor în PIB. Aceeași concluzie o regăsim și la C.A. Tu et al. (2019) care menționează că recepționarea unui volum mai mare de remitențe sporesc incluziunea financiară și dezvoltarea economică în țările cu venituri medii, în timp ce Sahay et al. (2020) documentează efectele pozitive ale plăților digitale asupra creșterii volumului de remitențe recepționat prin perceperea unor costuri de tranzacție mai scăzute și lichidități și solvabilitate mai mari. Prin urmare, instituțiile financiare sunt încurajate să stimuleze canalele accesibile de recepționare a remiterilor de bani și produse financiare care să permită ulterioara lor utilizare sau reinvestire.

În opinia autorului, reducerea costurilor de transfer poate genera încă multe alte efecte financiare și nefinanciare atât pentru diaspora, care beneficiază de economii la efectuarea transferurilor, cât și pentru țările de origine, care pot valorifica aceste oportunități susținând dezvoltarea economică și socială pe termen lung.

La nivel global, costul expedierii remitențelor în anul 2019 a fost de 30 de mld. USD sau 7 la sută din volumul total al remitențelor expediate (Bersch et al., 2021). Conform estimărilor Băncii Mondiale, menținerea costurilor remiterilor sub nivelul de 5 la sută, ar permite țărilor în curs de dezvoltare să recepționeze anual peste 16 mld. USD în plus, iar menținerea costurilor sub ținta de 3 la sută ar permite țărilor în curs de dezvoltare să recepționeze peste 20 mld. USD în plus (European Migration Network, 2020; IOM, 2014). De asemenea, în cazul în care se menține aceeași tendință, datele disponibile și estimările efectuate de ONU, menționează că în perioada 2015 și 2030 (intervalul de implementare a Agendei 2030), volumul total al remitențelor orientate către țările în curs de dezvoltare va depăși 8 500 mld. USD. Doar costurile de transfer al acestor mijloace ar depăși 595 mil. USD, bani care în condițiile reducerii costurilor, ar putea fi economisiți sau investiți - un aspect cheie al dezvoltării durabile (UN, 2019).

Cât de elastice sunt însă remitențele la modificările costurilor de transfer și care sunt factorii sau intervențiile politice care pot explica această elasticitate? Pentru a analiza elasticitatea fluxurilor de remitențe față de costurile de tranzacție, Fondul Monetar Internațional utilizează următorul model, estimat pe un eșantion de 71 de țări cu date cuprinse între anii 2011-2020:

$$\ln (Rem)_{c,t+h} = \sum_{i=1}^n \alpha_i \ln (Rem)_{c,t-i} + \sum_{i=1}^n \beta_i \ln (Cost)_{c,t-i} + \sum_{j=0}^h \delta_j \ln (Cost)_{c,t+j} + \theta_h X_{c,t} + v_t + u_c + \varepsilon_{c,t+h}$$

pentru $h=0, \dots, H$

unde:

- *Rem* este suma remitențelor exprimată în mil. USD primite de o țară *c* în trimestrul *t*;

• *Cost* reprezintă costul pentru un transfer în valoare de 200 USD exprimat ca o parte din acea sumă;

• *X* este un set de variabile de control care includ venitul per capita al țării beneficiare de remitențe și pe cel al țărilor expeditoare de remitențe pentru a surprinde nivelul de dezvoltare, rata de schimb USD/moneda locală și numărul de migranți care provin din țările beneficiare de remitențe;

• *v* este perioada de timp pentru fiecare trimestru, *u* este efectul specific țării și *ε* este termenul de eroare robust la heteroscedasticitate, autocorelație și dependență transversală;

• numărul de decalaje, *n*, este stabilit la 4 având în vedere frecvența trimestrială a datelor cu privire la remitențe, iar orizontul de prognoză, *h*, este stabilit la un interval de 5 luni.

Conform datelor obținute în baza modelului de estimare, o reducere de 10 la sută a costurilor de transfer, au ca rezultat o creștere cu 0,87 la sută a volumului remitențelor recepționat în primul trimestru după aplicarea modificării (ulterior efectul se estompează în timp) (Kpodar & Imam, 2022). Astfel, elasticitatea estimată este semnificativă din punct de vedere economic. Pentru a determina impactul reducerii costurilor asupra majorării volumului recepționat de remitențe la nivel internațional și în Republica Moldova, în baza metodologiei modelului dat, autorul a efectuat următoarele calcule, redate în tabelul 1:

Tabelul 1. Corelația dintre diminuarea costurilor de transfer și volumul de remitențe

N/o	Descrierea etapelor	La nivel internațional	Republica Moldova
Metoda I			
1.	Volumul remitențelor recepționate în anul 2023	822 mld. USD	1,9 mld. USD
2.	Costul mediu de transfer în 2023	6,4 %	6,0 %
3.	Obiectivul Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030	3,0 %	3,0 %
4.	Diminuarea necesară a costului pentru atingerea obiectivului de 3%	50,3 %	50,0 %
5.	Multiplicarea cu coeficientul de elasticitate de 0,087	4,6 % (creșterea volumului de remitențe)	4,4 % (creșterea volumului de remitențe)
6.	Creșterea în valoare absolută	$822 * 4,6 \% = \mathbf{38,0 \text{ mld. USD}}$	$1,9 * 4,4 \% = \mathbf{0,083 \text{ mld. USD}}$
Metoda II			
1.	Diminuarea necesară a costului pentru atingerea obiectivului de 3%	$6,4 - 3,0 = 3,4$	$6,0 - 3,0 = 3,0$
2.	Creșterea în valoare absolută	$3,4 \% * 822 = \mathbf{27,9 \text{ mld. USD}}$	$3,0 \% * 1,9 = \mathbf{0,057 \text{ mld. USD}}$

Sursa: calculele autorului în baza (The World Bank Group, 2023a; Kpodar & Imam, 2022; UN, 2019; BNM, 2023; The World Bank Group, 2023b)

Sensibilitatea pe termen scurt al volumului de remiteri de bani la costurile de tranzacție este previzibilă, iar în concordanță cu curba clasică preț-cerere, cererea față de serviciile de remitere de bani scade pe măsură ce prețul crește și viceversa (metoda I). Totodată, în cadrul rapoartelor internaționale în domeniul, regăsim adesea trimiteri la o abordare contabilă (metoda II), care presupune că un dolar economisit de către migranți pe costurile de tranzacție are ca rezultat un dolar recepționat suplimentar de beneficiarii de remitențe, care ar putea fi orientat spre consum, economii sau investiții (UN, 2019; Kpodar & Imam, 2022). Comparând cele două metode de calcul, observăm în cazul metodei ce utilizează indicatorul de elasticitate o diferență de 10,0 mld. USD la nivel internațional și respectiv 26 mil. USD la nivel național, față de metoda contabilă de economisire prin diminuarea costurilor pentru migranți, ceea ce sugerează că odată cu diminuarea costurilor cu un anumit procent, diaspora are înclinația să expedieze mai mult în țările de origine decât economiile în valoare absolută obținute prin reducerea dată a costurilor de remitere.

Prin urmare, conform modelului propus, în cazul în care în anul 2023, costul mediu al serviciilor de transfer la nivel global ar fi fost cel puțin la nivelul țintei de 3 la sută a Agendei 2030, țările de origine ar fi recepționat un volum de remitențe cu 38 mld. USD mai mare decât cel actual, iar Republica Moldova, ar fi beneficiat de 83 mil. USD în plus.

Ținem totuși să menționăm două observații referitor la calculele efectuate:

i) elasticitatea volumului de remitențe la costurile de tranzacție ar fi mai mare în țările cu costuri ridicate față de țările cu costuri mai reduse (a se vedea ușoara diferență între creșterea volumului de remitențe cu 4,6 la sută la nivel internațional și 4,4 la sută în Republica Moldova rezultat dintr-o diferență mai mică a costului efectiv față de ținta de 3 la sută), ceea ce se explică prin faptul că elasticitatea în sine este o funcție a nivelului costului tranzacției;

ii) migranții care se confruntă cu costuri de tranzacție mai mari au tendința de a remite mai puțin, însă acest efect este mai puțin pronunțat în cazul migranților calificați și a celor bancarizați. Or, raportând acest aspect la nivel internațional, deducem că în țările cu un nivel mai înalt de educație financiară a populației, remitențele ar fi mai puțin sensibile la costurile de tranzacție decât în țările cu un nivel scăzut de educație (Kpodar & Imam, 2022).

CONCLUZII/ RECOMANDĂRI

Având în vedere spectrul complex și multidisciplinar de opțiuni prin intermediul cărora poate fi valorificat potențialul uman, intelectual și creativ al diasporei, considerăm totuși că din perspectiva contribuției la dezvoltarea economică a statelor de origine, remitențele rămân cea mai evidentă și măsurabilă legătură între diasporă și dezvoltare. Totodată, autorul ține să evidențieze că remitențele nu reprezintă principalul flux economic ce generează rezultate economice sporite în țările beneficiare, însă constituie o sursă stabilă, rezilientă și diversificată de finanțare a dezvoltării, care de regulă nu atrage obligații ulterioare pentru beneficiar și care nu doar diminuează penuria economiilor în curs de dezvoltare, dar creează o bază importantă de acumulare de capital.

Cu toate că expedierea remitențelor constituie în mare parte o decizie individuală, se dovedește totuși că ajustarea unor condiționalități dispune de capacitatea de influențare a acestei decizii, iar așa precum a fost exemplificat în analiza realizată supra, odată cu reducerea costurilor de transfer, membrii diasporei nu doar că transferă economiile de cost către comunitățile de origine, dar sunt dispuși să remită și mai mult decât o făceau înainte.

Cu toate că necesitatea reducerii costurilor de transfer a fost prioritizată la nivel internațional odată cu adoptarea în anul 2015 a Agendei 2030 de Dezvoltare Durabilă, devenind astfel un instrument strategic de realizare a ODD, costul mediu total a scăzut în acest interval doar cu un singur punct procentual.

Prin urmare, reieșind din angajamentele care derivă din aderarea la Declarația Summit-ului privind Dezvoltarea Durabilă, considerăm imperios ca guvernele statelor implicate în circulația fluxului internațional de remitențe (inclusiv Guvernul Republicii Moldova) să își alinieze procesele interne și să își mobilizeze în continuare eforturile în vederea atingerii acestor angajamente prin definirea unei viziuni pe termen lung pentru dezvoltarea durabilă și incluzivă. Or, succesul inițiativelor de valorificare a potențialului diasporei în dezvoltarea economică a țărilor de origine derivă doar din capacitatea acestor state de a interveni prin modalități creative și eficiente, adaptate pe specificul unei populații eterogene și dispersate.

REFERINȚE:

1. Aggarwal, R., Demircuc-Kunt, A., & Martinez-Peria, M. (2011). Do Remittances Promote Financial Development? *Journal of Development Economics*, 96(2), 255–264. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304387810001161>
2. Agunias, D. R., & Newland, K. (2012). *Comment associer les diasporas au developpement*. Geneve: OIM
3. Anghelache, C. (2016). Remitențele migranților – o sursă importantă și stabilă de fonduri externe, în dezvoltarea economică a unei țări. *Revista Română de Statistică*, 12, 79-85.

4. Banca Națională a Moldovei. (2025). *Anuarul statistic "Conturile internaționale ale Republicii Moldova" 2023*. <https://www.bnm.md/ro/content/anuarul-statistic-conturile-internationale-ale-republicii-moldova-2023>
5. Bersch, J., Cleavy, J.F., Muhammad, N., Ruiz, E.P., & Yakshilikov, Y. (2021). Fintech Potential for Remittance Transfers: A Central America Perspective. *International Monetary Fund*, 175, 5-52. <https://www.elibrary.imf.org/view/journals/001/2021/175/article-A001-en.xml>
6. Biroul Național de Statistică. (2020). *Nivelul sărăciei în Republica Moldova în anul 2019*. https://statistica.gov.md/ro/nivelul-saraciei-in-republica-moldova-in-anul-2019-9442_49902.html
7. Chirvas, C. (2015). Ways to attract diaspora into investment projects implemented in the Republic of Moldova. *Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii, Conferința științifică internațională: 25-26 sept. 2015*. Chișinău: Academia de Studii Economice din Moldova, pp. 26-30.
8. Constant, A.F., & Zimmermann, K.F. (2016). *Diaspora economics: New perspectives*. Maastricht: Economic and social Research Institute on Innovation and Technology.
9. European Migration Network. (2020). *The impact of Covid-19 on remittances in EU and OECD countries*. Brussels.
10. Gallina, A. (2006). *The impact of international migration on the economic development of countries in the mediterranean basin*. Beirut: United Nations.
11. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 200 din 26.02.2016 privind aprobarea Strategiei naționale „Diaspora-2025”. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 49-54/art. nr. 230.
12. IFAD. (2022). *12 reasons why remittances are important*. <https://www.ifad.org/en/web/latest/-/12-reasons-why-remittances-are-important>
13. International Organization for Migration. (2014). *Lowering the costs of migration-remittance transfer and recruitment costs. Standing Committee on Programmes and Finance*. https://www.iom.int/sites/g/files/tmzbd1486/files/2019-01/S-15-4_0.pdf
14. International Organization for Migration. (2018). *Migration and the 2030 Agenda*. Geneva.
15. International Organization for Migration. (2024). *World Migration Report 2024*. <https://worldmigrationreport.iom.int/>
16. Kpodar, K., & Imam, P.A. (2022). *How Do Transaction Costs Influence Remittances?*. International Monetary Fund.
17. Măciucă, O. (2019). *Implicarea diasporei în dezvoltarea locală: Ghid operațional bazat pe experiența Republicii Moldova*. Chișinău: PNUD Moldova.
18. Media Campaign. (2018). *Migrants count in the Americas*. Committee on migration issues.
19. Podolski, M. (2020). *Trade, Investment and Innovation*. Bangkok: United Nations.
20. Sahay, R. et. al. (2020). The Promise of Fintech: Financial Inclusion in the Post COVID-19 Era. *International Monetary Fund*, 20(09), 4-83. <https://www.imf.org/en/Publications/Departmental-Papers-Policy-Papers/Issues/2020/06/29/The-Promise-of-Fintech-Financial-Inclusion-in-the-Post-COVID-19-Era-48623>
21. The World Bank Group. (2023a). *Data*. <https://data.worldbank.org/indicator/>
22. The World Bank Group. (2023b). *Remittance Prices Worldwide Quarterly*. Washington DC, 32 p. https://remittance-prices.worldbank.org/sites/default/files/rpw_main_report_and_annex_q423_final.pdf
23. The World Bank Group. (2024). *Remittance Prices Worldwide Quarterly*. Washington DC. https://remittance-prices.worldbank.org/sites/default/files/rpw_main_report_and_annex_q224.pdf
24. Tu, C.A. et.al. (2019). *Remittance Inflows, Financial Inclusion, and Economic Development: An Empirical Analysis of the World Sample*. Tokyo: Asian Development Bank Institute.
25. UNDP. (2020). *What is the impact of COVID-19 on remittances in Republic of Moldova?*. <https://www.undp.org/moldova/news/what-impact-covid-19-remittances-republic-moldova>
26. UNDP. (2022). *Migrație și dezvoltare locală (etapa 2)*. <https://www.undp.org/ro/moldova/projects/finalizat-migrație-si-dezvoltare-locala-etapa-2>
27. United Nations. (2019). *Remittances matter: 8 facts you don't know about the money migrants send back home*. <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/remittances-matter.html>
28. Vicol, D., & Groza, I. (2021). *Diaspora poate contribui la dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova*. Institutul pentru Politici și Reforme Europene. <https://ipre.md/2021/07/07/diaspora-poate-contribui-la-dezvoltarea-durabila-a-republicii-moldova-comentariu-de-dumitru-vicol-si-iulian-groza-ipn-md/>

Coordonator științific: DODU-GUGEA Larisa, dr., conf. univ.,
ORCID 0000-0003-4677-7053

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România,
Galați, str. Domnească nr. 47, <https://ugal.ro/>
e-mail: dodu-gugea.larisa@ase.md